Nr. 12. *Braşov*, 15 (27) Septemvre 1887. **Anul II.**

ŞCÓLA ŞI FAMILIA

FÓIĂ PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĂŢĂTORI.

ESE DE DOUĂ ORI PE LUNA.

Redactorĭ: ***Ioan Popea*** *şi* ***Andreiŭ Bârseanu.***

Abonamentul: Pentru **Austro-Ungaria** pe an 3 fl.; pe $^1/_2$ an 1 fl. 60 cr.; pe $^1/_4$ an 1 fl. — Pentru **România** pe an 10 leĭ; pe $^1/_2$ an 5 leĭ.

Abonamentele se fac la administratorul foiĭ **Ión Dariu**, în Braşov. — Manuscriptele se trimit unuia dintre redactorĭ tot în Braşov.

Cuprinsul: Invĕţământul industriilor de casă. — Dumnedeŭ şi lucrurile din lume. — Scăldatul şi spĕlatul copiilor. — Utilitate şi valóre. — Bibliografie. — Diverse. — Posta red. şi adm.

Invĕţământul industriilor de casă.

(O întreprindere laudabilă, care merită să fie sprijinită şi imitată. — Însemnătatea industriilor de casă. — Necesitatea de a se introduce invĕţământul industriilor de casă în şcóla poporală.)

După cum e sciut, d-niĭ *G. Moian* şi *C. Muşlea*, doĭ învĕţătorĭ zeloşĭ din oraşul nostru, deschiseră în luna August un curs de industrie de casă, care a durat 3 săptĕmânĭ şi la care aŭ luat parte maĭ mulţĭ învĕţătorĭ de aicĭ, din Dêrste, Săcele, Crisbav, Poiana-Sărată, Sighişóra, Sas-Sebeş, Câmpenĭ şi chiar din Bârladul Moldoveĭ.

Aŭ fost cu totul 17 învĕţătorĭ, 1 normalist (preparandist) din Bârlad, 1 sergent major manipulant, 2 cantorĭ, 1 elev dela şcóla de sculptură din Săcele, 1 student de clasa 1 comercială, 1 student de clasa VIII gimnasială şi un student dela universitatea din Viena.

Un mic numĕr adevĕrat, faţă de numĕrul cel mare al poporuluĭ şi în deosebĭ al învĕţătorilor noştri.

Credem însă, că pe mulţĭ îĭ va fĭ reţinut dela cercetarea cursuluĭ nu lipsa de interes, căcĭ Românul a dat îndestulitóre dovedĭ, că este accesibil orĭ căror ideĭ de progres, orĭ căror instituţiĭ de cultură, şi că el vrea şi'şĭ dă tóte silinţele, adese-orĭ cu învingerea celor maĭ marĭ pedicĭ, a'şĭ îndrepta voinicesce paşiĭ sĕĭ pe drumul desvoltăreĭ sale spirituale şi materiale.

Dacă totuşĭ frequenţa cursuluĭ amintit n'a fost destul de împunĕtóre, causa a putut fĭ numaĭ, că pe unĭĭ îĭ va fĭ reţinut lungimea drumuluĭ, pe alţiĭ însă împrejurarea,

că, adevĕrul vorbind, mulţi nu credeaŭ, că cursul anunţat de învĕţătorii *Moian* şi *Muşlea* va să aibă un resultat aşa de mulţămitor, am puté ḑice *strălucit*, precum în faptă l'a avut.

„Să fí sciut învĕţătorii noştri," aşa ḑiceaŭ doi învĕţătorĭ escelenţi, — unul dela Sas-Sebeş şi celălalt dela Câmpenĭ*), „cât de mult pot profita dela cursul d-lor *Moian* şi *Muşlea*, n'ar fí întrebat nicĭ unul de lungimea drumuluĭ, nicĭ de cheltuelile călĕtorieĭ, căcĭ însutit ar fí fost rĕsplătită ostenéla şi cheltuelile lor."

Şi în adevĕr, cine a avut ocasie să vaḑă obiectele expuse, lucrate în timpul acestuĭ curs, a trebuit să rĕmână deplin mulţămit, uĭmit chiar.

Visitatorul avea ocasie să vaḑă pălăríi de paie, coşurĭ simple de nuele şi de papură, coşurĭ de nuele colorate şi aurite, împletiturĭ de trestie fină pentru scaune de salon, împletiturĭ de nuele întrebuinţate la îmbrăcarea sticlelor marĭ şi micĭ, lână văpsită în diferite colorĭ, o maşină de stors mierea din faguri, rame de portrete frumos aurite etc., tóte obiecte lucrate de mâna măéstră a zeloşilor domnĭ, carĭ aŭ luat parte la cursul numit.

Imĭ sălta inima de bucurie, vĕḑênd tóte acestea, care mĕ făceaŭ să creḑ, că o frumósă perspectivă stă deschisă poporuluĭ nostru.

Şi avem multă causă a spera, că va fí astfel, căcĭ am avut ocasie să vĕḑ în maĭ multe rênduri, cât de însufleţiţi eraŭ învĕţătorii pentru acest curs, cât eraŭ eĭ de hotărîţi a'şĭ da, după ajungerea lor acasă, tóte silinţele, ca să facă pe cât să póte de mulţĭ cunoscuţĭ cu aceste industriĭ rentabile.

Acéstă însufleţire a domnilor învĕţătorĭ participatorĭ la acest curs nu să esplică altfel, decât că dênşiĭ sciŭ preţuí după merit folósele, ce ar resulta pentru poporul nostru, când fie-ce fiŭ al luĭ ar cunósce şi ar îmbrăţişa acéstă industrie, pe care o póte învĕţa fie-cine fără multă greutate. Şi anume, dênşiĭ aŭ convingerea, că:

1) S'ar deprinde atuncĭ a'şĭ face fie-cine atâtea lucrurĭ trebuincióse pentru casă cu maĭ nicĭ o cheltuială;

2) Şĭ-ar depărta urîtul, fiind ocupat în timpul, care

*) Învĕţătoriĭ *Samuil Roşu* şi *Nic. Corcheş*.

altfel ceĭ maĭ mulțĭ, ne-avênd ce lucra, îl petrec în netrebnicie;

3) S'ar întroduce și s'ar cultiva în multe case românescĭ un gust maĭ estetic și o viéță maĭ plăcută;

4) Indeletnicirea cu industria de casă i-ar reține pe mulțĭ dela multe fapte urîte, scandalóse;

5) Fiiĭ poporuluĭ nostru ar avé un noŭ isvor de câștig și o maĭ bună stare materială;

6) S'ar mări bogăția națională într'un mod considerabil. Căcĭ numaĭ dela pălăriile de paie, după calculĭ aproximativĭ ar puté rămâné în punga Românilor pe tot anul o sumă de maĭ multe sute de miĭ de fiorinĭ.

Aceste perspective, sĕ vede, aŭ umplut sufletul învățătorilor participătorĭ la numitul curs cu atâta însuflețire.

Acésta e o garanție, că lucrul bine început va fĭ prețuit pretutindenĭ după adevĕrata luĭ valóre, și că astfel ne e permis a privĭ îu viitorul acesteĭ întreprinderĭ salutare cu deplină încredere.

Deja aŭ și declarat învĕțătoriĭ, câțĭ aŭ luat parte la cursul numit, în frunte cu d-niĭ *Moian* și *Mușlea*, ca în anul școlastic viitor va deschide fiecare în școla din comuna sa un curs formal de industrie de casă.

Căcĭ lămurit și invederat lucru e, că numaĭ prin un învĕțămênt practisat în școlă cu copiiĭ sĕ póte ajunge cu timpul scopul înalt de a sĕ lățĭ cunoscințele acestuĭ ram de industrie în tóte straturile poporuluĭ.

Învĕțămêntul de industrie predat în școlă e maĭ regulat.

Școlariĭ în vêrsta lor copilărescă sûnt maĭ primitorĭ de cunoscințe nouĕ, care li sĕ întipăresc în vêrsta lor maĭ bine și maĭ durabil.

Învĕțătorul póte ține ordine și disciplină maĭ bine în școlă cu elevĭĭ obicĭnuițĭ decât cu adulțiĭ.

Progresul e preste tot maĭ consequent și maĭ sigur.

Unica obiecțiune, ce s'ar puté face din partea cuĭ-va, e, că póte acest noŭ învĕțămênt ar fĭ în cât-va o pedecă pentru progresul școlarilor în celelalte obiecte de învĕțămênt.

Lipsiți însă cu desăvêrșire de orĭ-ce argument convingĕtor ni sĕ par a fĭ astfel de scrupulĭ.

Din contră, părerea nóstră e, că prin învĕțămêntul

nou de industrie școla poporală, departe de a suferí vre-o scădere, are din contră numaĭ să prospere și să înflorésca.

Părinții, carĭ partea cea maĭ mare nu sûnt destoinicĭ a sĕ pĕtrunde de valórea școleĭ și a învĕțătureĭ, vor avé ocasie a vedé dîlnic pe băieții lor propășind în învĕțăturĭ practice, ce eĭ le înțeleg, și sĕ vor simțí îndemnați a prețuí școla maĭ mult, își vor trimite copiiĭ maĭ cu zel la școlă, ca să nu fie lipsiți de o meserie, al căreĭ câștig bănos e maĭ aprópe de mintea lor sănĕtósă.

Copiiĭ înșiși, chiar și ceĭ maĭ s'ăbuți de pricepere, vor îndrăgí școla, care până aci le era urîtă, sciind, că acolo învață nu numaĭ lucruri, ce'i lasă adese-orĭ indiferenți, ci și de acelea, a căror învĕțătură le face petrecere, plăcere și bucurie; vor simțí bucuria și plăcerea, ce o aŭ la feluritele lor jucăriĭ. Căcĭ în sfîrșit și industriile arĕtate pentru eĭ tot jucăriĭ sûnt, numaĭ jucăriĭ folositóre.

Cu câtă plăcere sĕ vor apuca eĭ de lucru!

Cât de mare va fí bucuria lor, vĕdênd în fie-ce di, cum înaintézĕ în industria, ce o învață!

Inima le va sălta de bucurie, când vor reușí să facă cu mânile lor un coșuleț séŭ o pălărie de paie.

Fie ce succes va duplica interesul și pofta lor de lucru.

Și din copiiĭ adese-orĭ nepăsătorĭ, ne'nțelegătorĭ, din nisce băieți trândavĭ la gândire și la lucru, vom reușí astfel să scótem nisce băieți vioĭ, îndemânaticĭ, carĭ prin munca mânilor lor să'și pótă croí viitorul lor.

Ba sĕ vor întêmpla póte și casurĭ, că din un copil, care maĭ 'nainte n'avea nicĭ o poftă la muncă spirituală, de esemplu la gramatică, la socotelĭ séŭ la alte obiecte de învĕțământ, tocmaĭ prin reușita luĭ în industriile, ce le învață și în care vede, că face progres, va devení școlar bun, cu tragere de inimă la învĕțătură.

Căcĭ mare este puterea succesuluĭ.

Un singur succes în vre-o întreprindere a făcut adese-orĭ minunĭ.

Istoria civilisațiuneĭ omenescĭ ne e martoră în privirea acestuĭ adevĕr, ilustrându'l cu sute de esemple.

Dar și din alt punct de vedere aflăm motive a ne pronunța pentru întroducerea acestuĭ ram de învĕțământ în școlele nóstre primare.

E un adevĕr psichologic constatat, că variaţiunea desfătéză sufletul, éră uniformitatea îl obosesce şi'l lângedesce.

Aşa este întocmită firea sufletuluĭ omenesc.

Îĭ place omuluĭ să aibă o viéţă variată.

Şi acéstă variaţie îĭ place luĭ să o vadă în natură; îĭ place să o observe în viéţa spirituală.

O regiune uniformă, o conversaţie tot despre un lucru, o scriere sĕracă de forme variate, lasă un gol în sufletul omuluĭ şi'l face indiferent.

Din contră o regiune pitorescă, o conversaţie despre felurite lucrurĭ picante, o scriere bogată de ideĭ şi de forme variate produce farmec în sufletul omuluĭ, îl înviorézĕ şi'l înveselesce.

Eĭ bine, o asttel de variaţie s'ar produce în sufletul şcolarilor prin învĕţămêntul din cestiune, în tocmaĭ cum e variaţiunea, ce lĭ-o fac cserciţiile gimnastice, desenul, séŭ o escursiune pe un timp frumos în aer liber; tot lucrurĭ, ce sûnt în perfectă armonie cu pretenţiile pedagogieĭ moderne.

Şi în sfĕrşit, de vom considera, că industriile sûnt un factor eminent al bogăţieĭ naţiunilor; că din industriaşĭ cu deosebire sĕ compune clasa lor cea maĭ puternică; că din nefericire tocmaĭ acest ram de viéţă a rĕmas negles şi urgisit la noĭ Românii, şi că numaĭ şcóla póte să facă pe poporul nostru românesc a sĕ pĕtrunde de nouĕ ideĭ în privirea aprecierieĭ adevĕrateĭ valorĭ a industriilor, — *vom înţelege deplin importanţa întroducereĭ învĕţămêntuluĭ de industrie de casă în tóte şcólele nóstre poporale, şi vom căuta cu tot de-adinsul să încurajăm şi să sprijinim după merit zelul tuturor acelor învĕţătorĭ, carĭ, cu jertfirea intereselor lor particulare, înflăcărаţĭ pentru înalta lor chemare, sĕ străduesc din rĕsputerĭ a face pe poporul lor părtaş de o viéţa maĭ bună spirituală şi materială.*

Şi în fruntea tuturor, credem, sûnt chemate autorităţile nóstre supreme, Consistóriile, Sinódele diecesane şi Congresul Naţional a intervenĭ cu votul lor influent în cestiunea, ce ne ocupă, dispunênd a sĕ da premiĭ învĕţătorilor, carĭ aŭ escelat prin progresele obţinute la cursurile lor de industrie de casă şi a sĕ înfiinţa astfel de cursurĭ la tóte şcólele pedagogice (normale).

Când să va face acésta, cestiunea industriilor de casă a trecut de sigur din domeniul dorinţelor în al faptelor complinite. *Ioan Popea.*

Dumnedeu şi lucrurile din lume.

(Lecţiuni din învĕţămêntul religiuneĭ, pentru anul al II-lea de şcólă. Spre predare în lunile Aprilie şi Maiŭ).

Acestor lecţiuni aŭ să le premérgă maĭ multe escursiuni cu eleviĭ în câmp, în grădină şi în pădure. Cu ocasiunea acestor escursiuni învĕţătorul intuiază cu eleviĭ lucrurile aflătóre în acele locuri. Atrage atenţiunea elevilor asupra acelor lucruri: Cum aŭ fost ele în lunile de iarnă? Cum s'aŭ desvoltat ele acum, şi cum să desvóltă din ḑi în ḑi? Ce schimbare s'a făcut în natură? In fine îĭ face atenţi să observe şi în viitor schimbările acestor lucruri în decursul primăvereĭ, al vereĭ şi al ĭerneĭ.

Lecţiunea I.

Voĭ toţi aţi umblat pe câmp, ba în cutare ḑi, sciţi, am fost cu toţiĭ afară la câmp. Aduceţi-vĕ aminte acum de lucrurile, ce le-am vĕḑut noĭ în câmp. Acolo am vĕḑut pământul acoperit cu iarbă verde; printre iarbă am vĕḑut mulţime de floricele de tot felul: roşiĭ, galbine, vinete, albe etc. Am vĕḑut vitele, dintre care unele păsceaŭ iarba şi floricelele acelea pentru ele atât de gustóse, ér' altele hrănite, să odihneaŭ în umbră la răcóre.

Pe locurile arate şi sĕmĕnate am vĕḑut resărite din pământ: grâŭ, secară, orz, ovĕs, păpuşoiŭ, fasole, mazĕre, linte, cartofi, cânepă, in, ş. a. Printre sĕmĕnaturi încă să ridicaŭ icĭ colea felurite florĭ roşiĭ, galbine, vinete, care le împodobiaŭ.

Am maĭ vĕḑut în câmp păsĕrelele sburând vesele în tóte părţile şi am auḑit ciripirile şi cântările lor cele frumóse şi plăcute; am vĕḑut şi am auḑit mişcarea, sborul şi sgomotul mulţimeĭ de albine, de fluturi şi de alte vietăţi.

Dar noĭ nu am fost numaĭ în câmp.

In altă ḑi sciţi, că am fost la olaltă în grădina şcóleĭ. Să ne aducem aminte, ce am vĕḑut acolo.

In grădină am vĕḑut un despărţĕmênt, care era săpat şi împărţit în straturi; de asemenea am vĕḑut alt despărţĕmênt, în care să aflaŭ pomi mari. In despărţĕmêntul cel săpat am vĕḑut pe straturi răsărite feliurĭ de legume: cépă, aiŭ, salată, crastaveţi, morcovi, varḑă ş. a. In alte straturi să aflaŭ pomişorĭ micuţi. In

despărțĕmêntul, în care sûnt pomiĭ ceĭ marĭ, am vĕḑut pe uniĭ numaĭ frunḑe, pe alțiĭ frunḑe și florĭ, ér' pe alțiĭ frunḑe și fructe micuțe, rĕmase în locul, unde a fost maĭ 'nainte flórea.

Și unde am maĭ fost cu toțiĭ afară de câmp și de grădină? Am fost în pădure. — Ce am vĕḑut acolo?

In pădure am vĕḑut arboriĭ ceĭ marĭ, carĭ cu crengile și frunḑele lor țin umbră și rĕcóre. Pe arborĭ am vĕḑut feluri de paserĭ, încă și maĭ multe decât în câmp și în grădină, cântând și sburând vesel din créngă în créngă. Am vĕḑut isvorul, și am bĕut din apa luĭ rece și limpede, și l'am auḑit curgênd cu un murmur plăcut printre stâncĭ.

Aceste și alte multe sûnt lucrurile frumóse și minunate, pe care le putem vedé în câmp, în grădină și în pădure.

Lecțiunea II.

Décă ne uităm ḑiua pe ceriŭ, une-orĭ îl vedem limpede; sórele luminéză frumos, încălḑind pământul și tóte lucrurile și ființele de pe pământ.

Altă-dată vedem întinḑêndu-sĕ norĭ pe bolta ceriuluĭ, și în curt timp din eĭ sĕ varsă ploĭe rĕcorósă, care adapă pământul.

Décă ne uităm séra pe ceriŭ, vedem stelele arĕtându-sĕ una câte una, strălucind și luminând pe bolta senină, și une-orĭ între mulțimea nenumĕrată de stele vedem luna cu lumina eĭ lină și blândă. Altă-dată vedem ridicându-sĕ cu grăbire norĭ negri, carĭ în curênd acoper și întunecă aceste luminĭ ale nopțiĭ; vedem după aceea fulgerul scânteind pe ceriŭ, auḑim tunetul bubuind în depărtare, până-ce sĕ apropie de noĭ tot maĭ mult și maĭ cu putere. O astfel de nópte e îngrozitóre.

Aceste și alte multe sûnt lucrurile frumóse, mărețe și îngrozitóre, pe care le putem vedé ḑiua și nóptea pe bolta cerésc㎠.

Lecțiunea III.

Când am fost cu toțiĭ afară în câmp, în grădină și în pădure, ne-am uitat și am vĕḑut multe din lucrurile și ființele, care sĕ află acolo; am vĕḑut cum sûnt și ce fac ele. In una din órele trecute am vorbit încă odată și aicĭ în școlă despre acele lucrurĭ și ființe.

Dar voĭ ațĭ fost în câmp, în grădină și în pădure și singurĭ, înainte de ce am mers la olaltă; décă nu toțĭ, dar mulțĭ dintre voĭ vețĭ fĭ fost. Aduceți-vĕ aminte: Óre înainte de Pascĭ eraŭ câmpurile, grădinile, pădurile, cu lucrurile și vietățile dintr'ênsele așa, cum sûnt acum? — Nu eraŭ așa. Pe pământ nu era iarbă, florĭ,

sĕmĕnăturĭ și legume, cum sûnt acum. Pămêntul era ca amorțit și acoperit cu zăpadă. Pe arborĭ nu erau frunde, florĭ și fructe. Eĭ păreau cu totul uscațĭ. Multe din pasĕrile, pe care le vedem acum, nu erau pe aicĭ (rêndunica, cucul ș. a.). Flutureiĭ, albinele și celelalte vietățĭ de felul lor nu sĕ vedeau sburând, ci tóte erau ascunse.

Sórele nu sĕ arĕta așa de mult pe ceriŭ, și décă sĕ arĕta, radele luĭ nu erau așa calde, ca acum. Era „sóre cu dinți," cum sĕ dice.

Și óre cum s'a întêmplat în timp așa de scurt schimbarea acésta mare, pe care o vedem acum pe pămênt? — Aduceți-vĕ numaĭ aminte de unele lucrurĭ, și veți vedé îndată cum.

Cu vre-o două sĕptĕmâni înainte de Pascĭ de o dată a început să sufle un vênt călduț, și de suflarea luĭ zăpada de o dată a început să sĕ topéscă și topită să curgă în șiróie pe păraie și văĭ, și așa pămêntul încetul cu încetul a început să'și pérdă vestmêntul alb ce l'a avut peste iarnă, până ce a rĕmas gol. Sórele a început să stea din ḑi în ḑi tot maĭ mult și maĭ sus pe bolta ceriuluĭ și să trimită rade tot maĭ calde, și așa pămêntul, carele până acum era ca amorțit, a început a reînvia, și dintr'ênsul începură a cresce încetul cu încetul firicele verḑĭ de iarbă, așa că în locul vestmêntuluĭ alb, ce l'a avut peste iarnă, a căpĕtat vestmêntul cel verde și împodobit cu florĭ, în carele îl vedem acum.

Pomiĭ, carĭ peste iarnă erau ca uscațĭ, aŭ început și eĭ a reînvia. Mugurii lor aŭ început a sĕ desface și din eĭ crescură frunde și florĭ, ér' din florĭ fructele acestea minunate, pe care le vedeți acum pe pomĭ, și care nu preste multă vreme vor cresce marĭ, ér' căldura sóreluĭ le va cóce, și atuncĭ vor fĭ bune de mâncat.

Pasĕrile, care și ele peste iarnă suferiau de frig și de fóme, acum sbóră cântând vesel și'și dereg cu măiestrie cuiburile lor, ér' altele, care de frica ĭerneĭ fugiseră dela noĭ, s'aŭ reîntors. Albinele, flutureiĭ, furnicile și alte vietățĭ, care peste iarnă aŭ fost amorțite, acum tóte aŭ reînviat.

Dar óre cine face tóte aceste lucrurĭ minunate? Cine este acela, care a trimis vêntul și ploile cele calde, care a făcut să sĕ topéscă zăpada? Cine a făcut sórele pe ceriŭ, și face ca acum primăvara să'și trimită radele maĭ calde ca astă iarnă? Cine a dat pămêntuluĭ putere, ca din el să créscă tot felul de ĭerburĭ și florĭ? Cine face, ca din grăunțele sĕmĕnate să créscă plante nouĕ? Cine este acela, care face ca arborii, carĭ maĭ 'nainte erau ca uscațĭ,

acum să capete éră frunde, florĭ și fructe? Cine a dat glas așa de plăcut pasĕrilor celor frumóse, pe care le vedem? Cine face să iasă apa cea limpede, rece și bună de bĕut, ce o vedem curgênd din isvor? Cine a făcut norĭĭ și trimite din eĭ plóie la timpul sĕŭ? Apoĭ cine a făcut sórele și luna pe ceriŭ, și cine a împodobit ceriul cu stele? A cuĭ putere face ca să scânteieze fulgerul pe ceriŭ și să bubuie atât de îngrozitor? Cine face să sĕ schimbe ḑiua cu nóptea, vara cu iarna, primăvara cu tómna, căldura cu frigul? Cu un cuvênt, cine a împodobit atât de minunat ceriul ș pământul?

Aceste lucrurĭ frumóse și minunate ómenĭĭ nu le pot face. Nu! Că de s'ar pune toțĭ ómenĭĭ din lume și n'ar puté să facă măcar un firicel de iarbă, o floricică, un arbore, séŭ un gândăcel cât de mic.

Este însă o ființă cu mult maĭ măréță, maĭ puternică si maĭ înțeléptă, care face aceste lucrurĭ, pe care ómenĭĭ nu le pot face; ființa acésta este *Dumneḑeŭ*.

Dumneḑeŭ a reînviat pământul dimpreună cu lucrurile și ființele de pe el, care peste iarnă eraŭ în amorțélă, el le-a dat la tóte de noŭ viață. El este *„dătătorul de viață,“* pe carele îl pomenim în rugăciunea „Impĕrate ceresc.“

Lecțiunea IV.

Vĕḑut-a óre cine-va vre-odată pe D-ḑeŭ? Cum e, și unde e Dumneḑeŭ? Putem noĭ vedé pe D-ḑeŭ?

Noĭ pe D-ḑeŭ nu'l putem vedé și nu l'a vĕḑut nimenea nicĭ odinióră, pentru-că D-ḑeŭ e *duh*, după cum îl numim și în rugăciune: *„Duhul adevĕrului.“* Și așa ca duh nu'l putem vedé. Dar deși nu am vĕḑut nicĭ odată pe D-ḑeŭ și deși nu'l putem vedé, totuși ni'l putem închipuí și-l putem cunósce, décă ne uităm la lucrurile luĭ cele minunate și mărețe, despre care am vorbit până acum, și pe care am vĕḑut și vedem că ómenĭĭ nu le-aŭ putut și nu le pot face, ci numaĭ D-ḑeŭ le póte face, numaĭ luĭ îĭ sûnt tóte cu putință. *El este a tot-puternic.*

Unde e acest duh al luĭ D-ḑeŭ, ni se spune tot în aceeași rugăciune, unde sĕ ḑice: *„Duhul adevĕruluĭ, carele pretutindenea escĭ și tóte le împlinescĭ.“* Așa dar duhul luĭ D-ḑeŭ e în tot locul, e pretutindenea, și împlinesce tóte cele de lipsă.

In câmp face să créscă iarba și sĕmĕnăturile; în grădină face să înfloréscă și sĕ rodéscă pomiĭ. Dela el avem tóte câte ne sûnt de lipsă în viéță; el ne dă tóte bunătățile. *„El e vistierul bună-*

tăților.“ Duhul luĭ D-ḑeŭ e și aicĭ în școlă între noĭ și ne luminézăși ne înțelepțesce mințile, ca să putem învĕța.

„Dumneḑeŭ în natură.“*)

„Copile, de unde viĭ? Ce a vĕḑut ochiul tĕŭ? Pe unde a călcat piciorul tĕŭ?

Eŭ am umblat pe câmpie, prin iarba cea înaltă; vitele păsceaŭ în jurul meŭ, séŭ sĕ odihneaŭ la umbra cea rĕcorósă; secara rĕsăria pe ogor, macul înfloria printre grâŭ; tóte luciaŭ și străluciaŭ de minune.

Și alta n'aĭ vĕḑut, n'aĭ privit? Du-te înapoĭ, copile! Acolo sûnt lucrurĭ mult maĭ mărețe de cât acestea; căcĭ Dumneḑeŭ era pe ogóre, și tu nu l'aĭ vĕḑut! Frumsețea luĭ sĕ vedea pe câmpie și lumina sóreluĭ era zimbirea luĭ.

Eŭ m'am preumblat prin pădurea cea întunecósă, vêntul șoptia prin frunḑe, părĕul sĕ vĕrsa cu un murmur vesel de pe stâncă, veveriṭa săria de pe o cracă pe alta, și pasĕrile cântaŭ pe arborĭ.

Și n'aĭ auḑit nimic alta decât murmurul părĕuluĭ? Nimic alta, decât șópta vêntuluĭ? Du-te înapoĭ copile, mult maĭ mărețe lucrurĭ sĕ află acolo, decât acestea. Căcĭ Dumneḑeŭ era în arborĭ; glasul luĭ rĕsuna în murmurul apeĭ, glasurile pasĕrilor eraŭ glasul luĭ, și tu nu l'aĭ auḑit.

Am vĕḑut luna rĕsărind după arborĭ; ea era roșie ca focul, stelele sĕ arĕtaŭ pe rênd pe firmamentul cel senin. Insă îndată după acestea sĕ ridicară norĭ negri, fulgerul scânteiă pe ceriŭ, tunetul maĭ întâiŭ în depĕrtare bubuia, apoĭ din ce în ce mĕ înfiora, căcĭ era îngroḑitor.

Și inima ta n'a simțit altă gróză, decât aceea a tunetuluĭ? Nu era în pădure nimic înspăimêntător, decât fulgerul? Du-te înapoĭ copile, lucrurĭ mult maĭ mărețe sûnt acolo, decât acestea. Căcĭ Dumneḑeŭ era în furtună, și tu nu l'aĭ cunoscut.

Dumneḑeŭ este pretutindenea. El vorbesce în fie-care sunet, pe care îl auḑim; pe dênsul îl vedem în tóte lucrurile, care le zăresce ochiul omenesc, nimica nu este fără Dumneḑeŭ; de aceea pórtă-te așa, ca D-ḑeŭ să fie și în tóte gândurile tale!“

Lecțiunea V.

Dumneḑeŭ a dat pământuluĭ putere, ca din el să crésc plante, dar déc̆ă omul nu va pune mâna să lucre, pământul nu-ĭ

*) După »Cartea de cetire« de învĕțăторiĭ asociați. Bucurescĭ. Partea I. Pagina 152 Nr. 142. Ediția XIV.

va da luĭ decât ĭerburĭ, burueniĭ, tufe și pomĭ sĕlbaticĭ (pădurețĭ). Decĭ décă voiesce ca pământul să-ĭ aducă róde bune, omul trebue să lucre, să sape pământul, să'l are, să'l grijéscă și să samene sĕminţe bune în el, pentru-că D-ḑeŭ și grăunţelor le-a dat putere, ca din ele să créscă plante nouĕ, décă le băgăm în pământ.

Să ne uităm d. e. la grâŭ și să băgăm de sémă, ce sĕ întêmplă cu el.

Maĭ întâiŭ ese omul cu plugul și ară pământul; în locul arat aruncă apoĭ grăunţele de grâŭ și le îngrópă în pământ. Acele grăunţe, décă le bagĭ în pământ, maĭ întâiŭ putreḑesc și apoĭ după câte-va ḑile încolţesc. Din ele rĕsar firicele verḑĭ de iarbă; aceste firicele sĕ fac maĭ târḑiŭ paie, care la început sûnt verḑĭ și în vêrful lor aŭ spice cu grăunţe micĭ și moĭ. Paiele după aceea sĕ îngălbinesc și grăunţele din spice, crescute acum maĭ mărișóre, sĕ întăresc, sĕ coc, și acum grâul sĕ seceră, sĕ cară acasă, sĕ îmblătesce, sĕ macină și din făina luĭ sĕ face „pânea cea de tóte ḑilele.“

Dar cine face, ca din grăunţul acela sĕmĕnat în pământ să créscă o plantă nouă și acésta să ne dea alte 20—30 de grăunţe ca cel-ce a fost sĕmĕnat? — Dumneḑeŭ.

El a dat puterea aceea pământuluĭ și grăunţuluĭ. El face să ploué, ca să putreḑéscă grăunţul și să rĕsară din el firicelul; el dă căldură, pentru ca să créscă planta cea nouă și să sĕ cócă grăunţele din ea.

Omul deși lucră pământul, vrênd să aibă róde bune, totuși lucrul luĭ ar fĭ zadarnic, décă D-ḑeŭ nu și-ar trimite binecuvêntarea sa preste lucrul luĭ, décă n'ar trimite la timpul sĕŭ plóie și căldură.

„Pânea nóstră cea de tóte ḑilele dă-ne-o nouĕ astăḑĭ.“*)

„Era o vară cu ferbinţélă mare, cu o ferbinţélă de nesuferit. Ḑi de ḑi sórele sĕ urca pe ceriul fără norĭ. Păraele eraŭ secate. Rîurile abia sĕ maĭ mișcaŭ în alvia lor. Florile de câmp începuseră a'șĭ pleca triste capul spre pământ și spicele din holde sĕ strêmbaŭ de căldura cea mare. Éră economul de câmp umbla îngrijat printre sĕmĕnăturile maĭ arse și sĕ ruga, ridicându-șĭ ochiĭ spre cer și ḑicênd: „Dómne, eŭ am făcut tot ce mĭ-a stat în putere: în tómnă și în primăvară am arat, am sĕmĕnat și am grijit

*) După »A doua carte de lectură și învĕţătură« de I. Popescu. A patra ediţ. Pag. 151.

pământul și sămănăturile din el, cât s'a putut de bine. Tu le-aĭ păzit de vremĭ grele, și ómeniĭ sĕ bucuraŭ de frumósele holde. Indură-te de noĭ, Dómne, și de ací înainte. „Pânea nóstră cea de tóte ḑilele dă-ne-o nouĕ astăḑĭ!“ Dumneḑeŭ ascultă acéstă rugăciune, și se îndură de omenimea îngrijată. Nu trecù mult, și o plóie mănósă adăpă câmpul, ce era uscat de sete. Ómeniĭ sĕ înveseliră. Florile îșĭ ridicară capetele. Holdele eraŭ ca reînviate. Și undele apelor curgeaŭ cu sgomot prin alviele lor. Nu trecù mult, și secerea încă începù să ciorsăiască prin holdele cele frumóse. Éră maĭ târḑiŭ carĕle gemeaŭ sub greutatea snopilor. In scurt sĕ auḑiră și îmblăcíiĭ bubuind prin șurĭ.

Grăunțele câștigate din grâul îmblătit, sĕ duseră la móră, sĕ măcinară, și din făina lor sĕ făcù pânea cea de tóte ḑilele.“

Noĭ datorĭ sûntem așa-dară să lucrăm, și ca D-ḑeŭ să-șĭ trimită binecuvêntarea și darul sĕŭ peste lucrul nostru, în tóte ḑilele să ne rugăm: „Tatăl nostru, carele escĭ în ceruri,“ etc. „Pânea nóstră cea de tóte ḑile'e dă-ne-o nouĕ astăḑĭ“ etc.

Și maĭ departe: „Impĕrate ceresc, Mângăitorule, Duhul adevĕruluĭ, carele pretutindenea escĭ și tóte le împlinescĭ, Vistierul bunătăților și dătătoriule de viață, vino și te sălăsluesce întru noĭ, și ne curățesce pre noĭ de tótă spurcăciunea, și mântuesce, bunule, sufletele nóstre.“

Sĕliște în 25 Iulie 1887.

Dumitru Lăpĕdat,
învĕțător.

Scăldadul și spĕlatul copiilor.

(După fóia »Schule und Haus«.)

Câtă vreme copilul sĕ află în sînul mameĭ sale, este încunjurat de o fluiditate călduță; îndată-ce însă ese la lumina ḑileĭ ca ființă de sine stătătóre, schimbă acéstă fluiditate cu aerul maĭ aspru atmosferic. Décâ voim, ca copilul să nu aibă a suferí în privința sănĕtățiĭ sale din pricina acesteĭ grabnice schimbărĭ, trebue să'l aducem din când în când în starea de maĭ 'nainte, ceea-ce sĕ póte face maĭ bine și maĭ lesne prin băĭ calde. Prin astfel de băĭ copilul noŭ născut sĕ deprinde încetul cu încetul cu aerul atmosferic și'șĭ oțĕlesce trupul tot maĭ mult față cu schimbăciósele luĭ înrîurințe. Dară pe lângă scopul acesta maĭ mult fisiologic baia séŭ scalda maĭ are încă un scop tot atât de însemnat, și acesta este *curățenia*. Prin scaldă copilul noŭ născut nu numaĭ sĕ curață de mâsga, care acopere maĭ mult séŭ maĭ puțin trupul luĭ, dar

totodată și pentru mai târdiu este ferit de necurățenie și de urmările ei; porii sĕi sĕ deschid și pelea, care în copilărie jócă un rol însemnat, sĕ întărésce și sĕ împrospătéză. In sfêrșit scaldele se pot întrebuința une-orĭ și pentru învioșarea séŭ chiar pentru nutrirea copíilor slabĭ, născuțĭ înainte de vreme.

Décă baia sĕ folosesce pentru cel dintâiŭ din scopurile amintite, trebue să aibă o temperatură cât sĕ póte de asemenea cu temperatura fluidităților, de care copilului a fost încunjurat în sînul mameĭ sale. Temperatura acésta este cam de 28° R. Intr'o astfel de baie copilul se scaldă în primele ḑile ale vieții sale de câte douĕ orĭ pe ḑi cam câte 5 până la 10 minute.

Copilul nu trebue scăldat nicĭ-când îndată ce se deștéptă din somn, de óre-ce în decursul somnuluĭ el transpiră de obiceiŭ maĭ tare. Lucrarea acésta a peleĭ maĭ duréză cât-va după deșteptarea copiluluĭ; suprimarea eĭ ar fí stricăciósă, și anume ar face, ca copiluluĭ să i sĕ grămădéscă sângele la cap. De asemenea să nu sĕ bage copilul în baie imediat după mâncare (după-ce a supt), pentrucă prin acésta sĕ conturbă mistuirea și copilul varsă aceea, ce a mâncat.

Décă copilul sĕ scaldă pe ḑi de douĕ orĭ, este bine, ca baia a doua să sĕ facă séra, de óre-ce după baia de séra copilul dórme maĭ multe ciasurĭ într'una și astfel are și mama odihna necesară.

Indată-ce copilul este scos din baie, trebue șters cu îngrijire și repede cu o pânză încălḑită. Cu acéstă pânză trebue el maĭ mult svêntat decât frotat. După aceea sĕ învĕlesce în scutece încălḑite și curate și sĕ pune în patul séŭ légănul sĕŭ călduț. Nu strică nimic, décă mama înainte de a'l culca îĭ dă să sugă încă odată; copilul va adormí sugênd și în somn va mistuí cu înlesnire.

Mărindu-se copilul și deprinḑêndu-se încetul cu încetul cu influințele atmosfereĭ, ajunge și o singură baie pe ḑi. Temperatura amintită maĭ 'nainte însă trebue observată încă o bună bucată de vreme; micșorarea eĭ trebue să sĕ facă cu cea maĭ mare precauțiune. —

De obiceiŭ până la jumĕtatea anuluĭ întâiŭ copíiĭ aŭ lipsă neapĕrată de băĭ calde; numaĭ după aceea sĕ póte scădé temperatura treptat cu câte-va grade, și numaĭ după împlinirea anuluĭ dintâiŭ putem începe cu spălărĭ recĭ, fără a ne teme de vre-o vătĕmare a sănĕtățiĭ copíilor. La spălarea cu apă rece să căutăm a depărta séŭ a micșora răcéla, frotând ceva maĭ tare trupul copiluluĭ. Băile și maĭ cu sémă băile de vană (putină), în care trupul nu sĕ póte mișca în tóte părțile sale destul de liber și care

nu au avantagiul apelor curgĕtóre de a face, ca frigul să nu sĕ simtă așa de tare, nu este ertat nicĭ acum să fie recĭ.

Mărindu-se copilul și maĭ tare, scopul al doilea al scăldatuluĭ, curățenia, devine tot maĭ mult scop principal. S'a amintit maĭ sus, că pelea are în timpul fragedeĭ copilărĭĭ o activitate deosebită. Printr'ênsa sĕ secretézĕ în fie-care ḑi o mulțime de materiĭ întrebuințate. Acestea împreună cu partea de de-asupra a peleĭ, care în lunile cele dintâiŭ sĕ premenesce fórte repede, și cu grăsimea produsă de glandulele peleĭ formézĕ o mulțime de necurățenie. In chipul acesta poriĭ, organele de comunicațiune ale glandulelor, sĕ înfundă și sûnt împedecațĭ în activitatea lor, ceea-ce face, ca sănĕtatea copiluluĭ să sufere. Un scop de căpetenie al scăldatuluĭ este de a evita lucrul acesta, și acésta sĕ póte face cu mult maĭ bine prin băĭ calde decât prin băĭ recĭ, de óre-ce cu deosebire în primele lunĭ sĕ așézĕ o mulțime de unsóre pe suprafața peleĭ și acéstă unsóre sĕ póte depărta cu mult maĭ ușor prin apă caldă decât prin apă rece. Totodată apa caldă face pelea maĭ móle, maĭ elastică, îĭ ține poriĭ deschișĭ și nu alterézĕ întru nimic activitatea acestora.

Décă copilul sĕ scaldă în fiecare ḑi, de obiceiŭ este de ajuns singură apa caldă pentru întreținerea curățenieĭ recerute. Neputêndu-se curățĭ destul de bine trupul copiluluĭ numaĭ cu apă caldă, sĕ pot adăuga și puține tărîțe de grâŭ, care sûnt cu mult maĭ recomandabile decăt săpunul, a căruĭ întrebuințare cu deosebire în lunile cele dintâiŭ trebue cu totul evitată. Săpunul nu este de recomandat, de óre-ce el conține părțĭ alcalice, care escită prea tare pelea plăpândă a copiluluĭ și care, venind din întêmplare în atingere cu ochiĭ, aŭ influințe vătĕmătóre pentru aceștia, și anume causézĕ catarhurĭ de ochĭ, care pot avé urmările cele maĭ triste pentru micĭĭ copilașĭ.

Altfel stă lucrul, după-ce copíiĭ sĕ fac maĭ marĭ. Copíiĭ, de 3 până la 4 anĭ, carĭ așa-dară aŭ trecut peste restimpul creșcereĭ dinților, décă sûnt sănĕtoșĭ și normal desvoltațĭ, trebuesc spălațĭ și frotațĭ cu apă rece, éră baia caldă să sĕ foloséscă numaĭ din când în când pentru curățirea maĭ temeinică a trupuluĭ. Nu numaĭ fața și mânile trebuesc spălate cu apă rece, ci întreg trupul. Dela anul al șaselea înainte copíiĭ să facă băĭ recĭ, maĭ bine în apă de rîŭ, séŭ în basenurĭ, în care sĕ pot mișca liberĭ și pot înota.

Spălarea și frotarea cu apă rece să nu sĕ facă diminéța, imediat după-ce copilul sĕ scólă din pat, și nicĭ când copilul este cu stomacul de tot gol, nicĭ imediat după mâncare. Maĭ bine este,

ca copilul să fie spălat și frotat pe trup cu apă rece séra înainte de culcare. După aceea el sĕ póte pune îndată în pat, și astfel frigul, ce póte că l'a cuprins în decursul spălatuluĭ, sĕ delătură în curênd.

La copíiĭ nervoșĭ și în genere slăbuțĭ să sĕ întrebuințeze la început apă stătută și apoĭ încetul cu încetul să sĕ facă trecerea la apă de tot próspětă.

Cât pentru timpul cât are să dureze o baie rece, este de observat, că décă apa este de tot rece (în basinurĭ, putinĭ ect.), baia trebue să dureze cât se póte de puțin. La început este destul, décă copilul își înmóie iute trupul în apă odată séŭ de maĭ de multe orĭ. Scaldele în rîurĭ séŭ în lacurĭ, décă sûnt împreunate cu esercițiĭ de înotat, pot să dureze dela 15 până la 20 minute. Conducĕtorul esercițiilor de înotat séŭ îngrijitorul băiĭ să bage de sémă, ca copíiĭ să nu iasă prea des afară din baie și să sară érășĭ înlăuntru, și totodată să-ĭ facă atențĭ, ca după scaldă să sĕ ștérgă și să sĕ îmbrace repede.

Când este timp favorabil, este bine ca copíiĭ după baia rece să face o prîmblare maĭ mare séŭ maĭ mică, după cum îĭ iartă împrejurările. Sĕ înțelege, că după baie nu trebue lăsațĭ să șédă și să sĕ odihnéscă în aer liber și cu atât maĭ puțin pe pămêntul gol. *B.*

Utilitate și valóre.

Un esemplu practic din »Economia națională«, după *Maurice Block.*

Ioniță sĕ întorsese din capitală în sat și spunea verdĭ și uscate, ce a vĕdut și ce a audit. Un lucru i s'a părut luĭ cam ciudat. Vĕduse anume, că apa se vinde. El spuse acésta altor băeți de școlă, dar aceștia nu'l credură. Unul dintre conșcolariĭ sĕĭ, care pe semne era maĭ întrecut, dise: „Am audit și scim cu toțiĭ, că sĕ vênd boiĭ, căruțele și plugurile, dar apa nu sĕ póte vinde, căcĭ tot insul o póte scóte din fântână.“

— „Da, da,“ continuà Ioniță, „apa era într'un butoiaș (saca) pe o telégă cu 2 róte, pe care o trăgea un cal. Sacagiul vindea sacaua cu 20 de banĭ.“

Dintr'o vorbă într'alta ajunseră copíiĭ la cértă, până când în cele din urmă merseră la învĕțătorul, ca să-ĭ spună luĭ lucrul.

— „Ioniță are dreptate,“ dise învĕțătorul. — Toțĭ camerădiĭ luĭ Ioniță rĕmaseră uimițĭ.

— „Ian spuneți, copíi,“ continuà învĕțătorul, „putem noi trăí fără apă?“

— „Nu, nu!“ respunseră cu toții.

— „Așa-dară,“ reîncepù învĕțătorul, „apa e folositóre, căcĭ fără de ea nu putem trăí; spuneți-mĭ însă de ce nu cumpĕrăm și noĭ apa?“

— „Pentru că o căpĕtăm de giaba,“ rĕspunse Ghiță, care totdeuna era gata cu rĕspunsul.

— „Așa este,“ grăì învĕțătorul. „Și dacă n'am căpĕta-o de giaba, de bună sémă am cumpĕra-o. — Eĭ bine, copíiĭ meĭ! Prin capitală trece un rîŭ, din care tot insul șĭ-ar puté lua apă, și cu tóte acestea ceĭ din capitală plătesc 20 de banĭ pentru o saca. Dar voĭ ce credeți, apa sĕ plătesce?“

— „Nu,“ rĕspunse Ghiță; „sĕ plătesce sacagiul!“

— „Așa este,“ ḑise învĕțătorul; „sĕ plătesce sacagiul séŭ, maĭ bine ḑicênd, munca luĭ, căcĭ el trebue să muncéscă, să'șĭ țină un cal și așa maĭ departe. Va să ḑică, ceĭ 20 de banĭ se plătesc pentru munca luĭ.“

De altmintrelea nu numaĭ în capitală, dar chiar și aci la noĭ în sat plătim pentru apă, deși curge o vale prin mijlocul comuneĭ.

Copíiĭ vedeaŭ, că învĕțătorul vorbesce serios, și nicĭ că ar fí putut eĭ crede altmintrelea. Indată apoĭ întrebà învĕțătorul:

— „De unde aduceți voĭ apă?“

— „Din fântână,“ ḑiseră toțĭ copíiĭ de-odată.

— „Acéstă fântână a fost de când lumea?“ întrebà maĭ departe învĕțătorul.

— „Ba nu,“ rĕspunse unul dintre copíĭ; „aŭ făcut-o ómeniĭ. A costat 100 de leĭ noĭ.“

— „Bine, băeți, dacă fântâna costă 100 de leĭ noĭ și dacă ea se póte întrebuința 20 de anĭ, cât costă apa într'un an?“

După o mică socotire băieții strigară: „Pe an costă 5 leĭ noĭ.“ —

— „Eĭ, vedeți,“ grăì învĕțătorul. „Și voĭ n'ațĭ socotit ací funiile și gălețile, care sĕ strică într'un an. Astfel să sciți, că tóte lucrurile, pentru care plătim, *„aŭ valóre“*; de aceea sĕ întrébă pe la târgurĭ: Cât costă cutare lucru, séŭ ce preț are? Séŭ cu alte cuvinte: ce valóre are el?... Lucrurile, pe care le căpĕtăm de giaba însă, precum: aerul, plóia, căldura, lumina etc., *sûnt folositóre* (aŭ utilitate), dar *n'aŭ valóre.*“

Utilitate reală și ideală.

„Aerul, plóia și radele sóreluĭ sûnt folositóre fără a avé valóre,“ ḑise Ghiță în sine, după-ce se cugetă bine la cele spuse de învĕțător. „Acestea n'au valóre? — Apoi jncăriile mele nu sûnt folositóre, și cu tóte acestea au valóre, pentru-că am trebuit să le cumpĕr. De aceea, cred eu, că esistă obiecte, care au valóre cu tóte că nu sûnt folositóre.“

Când Petru și Paul îl învitară pe Ghiță la eĭ să se jóce, luĭ îĭ venì érăși în minte idea cu valórea, și-ĭ întrebà pe cameradiĭ sĕĭ despre părerea, ce o au.

Nicĭ unul nu a fost în stare să limpedéscă lucrul.

Din intêmplare tocmaĭ trecea învĕțătorul pe acolea.

„Domnule învĕțător,“ strigà Ghiță, după ce'l salutà, „jucăriile mele au vre-o valóre?“

— „Pentru mine nu aŭ,“ rĕspunse învĕțătorul zîmbind; „nu aŭ, pentru că eŭ nu mĕ joc cu lucruri de acestea.“

— „Apoĭ nicĭ vecinul nostru Istrat nu se jócă cu ele,“ ḑise Petru, „și totuși îșĭ cumpĕră o multime de jucăriì.“

— „Le cumpĕră, ca să le vêndă,“ adause Ghiță.

— „Domnul Istrat,“ continuà învĕțătorul, „cumpĕră jucăriile din capitală și le vinde copiilor cu un câștig fórte mic, cu un câștig, prin care să'ĭ fie plătită munca luĭ. Se înțelege, cu câștigul acesta îșĭ cumpĕră Istrat lucruri, care luĭ îĭ trebuesc și-ĭ sûnt de folos.“

— „Așa este, dar noĭ,“ grăiră copiiĭ, „noi cumpĕrăm jucăriile, ca să ne jucăm“.

— „In timpul de recreație este permis să se jóce cineva,“ rĕspunse învĕțătorul. „Jocul este o plăcere, și voi trebue să cheltuiĭ ceva, pentru acéstă plăcere. De aceea sûnt obiecte, care ne procură numaĭ plăceri, și cu tóte acestea aŭ o valóre. Plăcerea încă aduce un folos; se înțelege, un folos maĭ mic, și de aceea plăcerile trebue să ni le procurăm cu cumpĕtare, și numaĭ cu scopul de a ne recrea după muncă. Sûnt obiecte, care au valóre, dar care pentru voĭ séŭ pentru mine nu's nicĭ folositóre și nicĭ vre-o plăcere óre-care nu ne procură, dar cu tóte acestea altor ómenĭ le pot fí și de valóre și le pot procura și plăceri (d. e. fumatul). Pe câtă vreme sûnt ómenĭ, carĭ cumpĕră astfel de lucruri (țigări etc.), acestea aŭ de sigur și o valóre.“

Ghiță. — „Așa-dară tot, ce se vinde séŭ se cumpĕră, are valóre.“

Învĕțătorul. — „Maĭ bine ḑicênd: orĭ-ce obiect séŭ

lucrare, pe care le plătim, décă vrem să le posedem, are valóre. — Spuneți-mĭ obiecte, pe care le cumpĕrăm bucuros?“

Petru. — „Pâne, haine, o carte, un cal și multe altele“.

Învĕțătorul. — „Spuneți-mĭ lucrărĭ, pentru care érăși trebue să plătim!“

Paul. — „Lucrul de mână, cositul, seceratul etc.“

Ghiță. — „Se plătesce orĭ și ce muncă, orĭ și cine, care lucrézĕ.“

Învĕțătorul — „Voĭ vĕ cugetațĭ numaĭ la lucrul cu mâna, la munca corporală; este însă și altă muncă, pe care trebue să o plătim.“

Ghiță. — „Plătim și doctoruluĭ un onorar.“

Învĕțătorul. — „Sciința preste tot nu are ea nicĭ o valóre?“

Ghiță. — „Ba da, eŭ mĕ simt fericit, că sciŭ cetí și scrie.“

Petru. — Și eŭ mĕ simt fericit, că sciŭ socotí. Eŭ fac tóte socotelile pentru mama.“

Învĕțătorul. — „Așa-dară încă odată: Obiecte și lucrărĭ de un folos închipuit (care aŭ un folos ideal) aŭ valóre pentru acele persóne, care sûnt aplicate a cheltuí și a le folosí!“ I.

Bibliografie.

Carte de alégere scrisă în dialectul macedo-român de *Andreĭulu alŭ Bagavŭ.* Premiată și tipărită de societatea macedo-română „Lumina.“ Bucurescĭ, 1887. Un vol. în 8° cu 234 pag. — Cartea acésta era de mare lipsă pentru școlele române din Macedonia, care aŭ a susține o grea luptă împotriva influințelor grecescĭ aprópe covêrșitóre, și de aceea putem afirma cu tot dreptul, că societatea „Lumina“ și-a câștigat adevĕrate merite prin premiarea și tipărirea eĭ. Precedată de o prefață scrisă de d-l Gr. H. Grandea, președintele „Lumineĭ,“ „Cartea de alégere“ sĕ alcătuesce din treĭ părțĭ. Partea dintâiŭ (Alégerea și scrierea) este un Abecedar maĭ scurt, în care se arată deosebitele litere micĭ și marĭ și se fac felurite esercițiĭ cu dênsele. Pentru câte-va sunete propriĭ numaĭ Macedo-Românilor s'aŭ întrodus semne deosebite.

Partea a doua (Alégerea ică lectura) cuprinde diferite piese de lectură în versurĭ și prosă, dintre care unele sûnt prelucrate după cărțile nóstre de cetire. Piesele de cetire, după cât putem aprecia noĭ, corĕspund referințelor, sub care trăesc Româniĭ Macedonenĭ. Partea a treia, pe lângă piese de deosebit cuprins,

conține un estras împărțit în mai multe capitole din istoria Românilor din Balcani, începênd dela istoria Romei până la domnia lui Ionițiu (Nescante frunde din istoria Arumânilor din Balcani. Bucăți alépte). Din punct de vedere pedagogic cartea d-lui A. Bagavu ni se pare în genere bine alcătuită. — Ca probă de dialectul macedo-român dăm deocamdată „Doina“ lui V. Alecsandri, transcrisă în acest dialect.

Doină, doină, cântecu dulțe,
Cându te-avdu nu 'mi-se duțe,
Doină, doină, graiu de focu,
Cându te-avdu staŭ pre locu.

Suflă vimtù de primă-véra,
Eŭ îmi cântu doina pre-afóră,
De'mi me-îngânu cu florile
Și-cu priveglietorile.

Vine iarna urîciósă
Eŭ cântu doina 'nclisu în casă,
Ca să-'mi îndulțescu dilele,
Dilele și noptile.

Frunda 'n codri cându-învie
Cântu doina de gioneție;
Cade frunda 'n ghiosu în vale
Eu îmi cântu doina de jale!

Doină dicu, doină suschiru
Totu cu doina eu me ținu;
Doina cântu și ciuciuredu,
Mași cu doina îmi bânedu!... *B.*

Diverse.

Absențiile școlare. Una dintre cele două teme prescrise de Consistoriul archidiecesan din Sibiiu a se pertracta în adunările generale din vara acésta ale Reuniunilor nóstre învățătorescĭ a fost cestiunea: „Care sûnt causele, pentru care absențiile școlare sûnt prea numeróse, și prin ce s'ar puté delătura acest inconvenient împedecător in instrucțiunea poporală?“ Cu acéstă cestiune s'a ocupat și Reuniunea învățătorilor români din districtul Zarand în adunarea sa generală ținută în Sĕcărêmb în 29 August a. c., și anume discutarea eĭ a fost precedată de un studiu consciențios al

d-luĭ *Ión German*, învĕțător și catichet la școla primară din Brad. De óre-ce acest studiu, publicat în „Telegr. Rom.“, cuprinde maĭ multe considerațiunĭ nouĕ și maĭ multe părerĭ vrednice de tótă băgarea de sémă, ne permitem a estrage dintr'ênsul punctele acelea, care se ocupă cu enumerarea pe scurt a causelor absențiilor școlare și cu indicarea remediilor, pe care d-l I. German le crede maĭ potrivite față de aceste prea numĕróse absențiĭ. — „Vorbind despre absențiile școlare“, ḑice d-l German, „trebue să deosebim următórele categorĭ: 1. Sûnt pruncĭ obligațĭ a frecuenta școla, carĭ absentézĕ întreg anul, ba ce e maĭ mult, sûnt și de aceia, carĭ până la etatea de 12 anĭ nu întră de loc în școlă, cu deosebire fetele. 2. Sûnt pruncĭ, carĭ nu cercetézĕ școla câte-va lunĭ, séŭ sĕptĕmânĭ. 3. Sûnt pruncĭ, carĭ o ḑi vin, una nu la școlă. 4. Sûnt pruncĭ, carĭ vin târḑiu la școlă, și acésta se întêmplă nu odată séu de douĕ orĭ, ci maĭ în totdéuna. Aceste patru speciĭ de absențiĭ obvin maĭ numĕróse, séu maĭ rar, după cum obvin și causele lor. — *Causele*, pentru care absențiile sûnt prea numĕróse, ar fi următórele: 1. Puținul interes și lipsa de controlă față de absențiile școlare din partea organelor, care staŭ în nemijlocită atingere cu școla — organele parochiale — directorul și comitetul. 2. Lipsa de controlă și inspecțiune rigurósă din partea oficiilor protopresbiterale și a Veneratuluĭ Consistor, precum și neaplicarea de pedepse din partea foruluĭ superior asupra celor negligențĭ. 3. Indiferența, ce o observézĕ organele administrative politice față de școlele nóstre confesionale, ba chiar persecutarea acestora — în unele locurĭ — pe tóte căile posibile din motive nejustificabile. 4. Nesciința și sĕrăcia poporuluĭ nostru, ca resultat al unuĭ trecut destul de dureros. 5. Nesuficiența organelor superióre bisericescĭ pentru controlarea strictă a școlelor. 6. Insuși învĕțătorul. 7. Nestabilitatea învĕțătoruluĭ. 8. Raportul dintre directorul școlar și învĕțător. 9. Miseria materială a învĕțătorilor și modul de încassare a salarelor învĕțătorescĭ, direct dela primăria comunală. 10. Imprejurărĭ locale, precum lipsa de comunicațiune, depărtarea locuinței pruncilor dela școlă etc. 11. Lipsa de școle. 12. Lipsa de învĕțătorĭ cualificațĭ. 13. Părinții pruncilor 14. Inșiși pruncii. 15. Neobservarea regulamentuluĭ întru estradarea absențiilor la oficiile comunale. 16. Puțina îngrijire ce s'a purtat din partea organelor nóstre bisericescĭ-școlare, până acum, față de viitorul învĕțătoruluĭ ajuns la bĕtrânețe în cas de morb, séu la cas de mórte față de familie. 17. Morburile, ce grasézĕ din când în când, precum și defectele corporale și alte cause scusabile. Maĭ sûnt și alte cause carĭ obvin maĭ rar, care însă sûnt de natură transitorie.“ —

Mijlócele recomandate de dl. German pentru delăturarea séŭ cel puțin scăderea numĕrului absențiilor sûnt următórele: „*Primul mijloc* ar fi: Directorii noștri școlarĭ, parochiĭ, ar trebuí să pórte un mai viŭ înteres față de școlă. Sûnt nenumĕrate ocasiunile, unde parochul convine cu părinții pruncilor, și póte să le vorbésca. În biserică, la cununíĭ, la botez, la înmormêntărĭ, la taina mărturisireĭ. Ce nu póte face un preot harnic? Alt-cum este un interes bine înțeles și al preotuluĭ, ca pruncii să cerceteze școla, pentru că numaĭ atarĭ pruncĭ pot să devină parochienĭ harnicĭ, carĭ umblă la școlă. Mai este și o datorie sântă a preotuluĭ de a grijí de turma încredințată în ce privesce sufletul eĭ. Decĭ mai mult interes dela directorĭ, mai multă inimă pentru oile, dela care iaŭ și eĭ folos, și după care trăesc. Relativ la comitetele parochiale, aceste cu puține escepțiunĭ, pe la orașe, sûnt ceea-ce este și preotul, qualis rex, talis grex. Și comitetele ar trebuí să fie însuflețite mai mult pentru școlă. *Al doilea mijloc* ar fi: Controlarea și inspecțiunea severă a școlelor din partea directoruluĭ, a oficiilor protopresbiterale, precum și din partea vre-unuĭ membru din consistoriul școlar. Firesce acéstă controlă trebue să fie bine stabilită prin un regulament congresual, în carele să fie prescrise și pedepsele ce sûnt de aplicat față de ceĭ negligenți; tot în acest regulament ar trebuí să fie indicate normele, după care să se țină în evidență controla și înspecțiunea de sus până jos, să nu maĭ pótă fí nime la îndoială, că controla și inspecțiunea nu e esactă. Cât de lacsă e controla și inspecțiunea, se póte vedé de acolo, că consistoriul nu are nicĭ o cunoscință de câte-orĭ cutare director, séŭ protopresbiter a cercetat școlele sale. Îndată-ce controla ar fí strictă, nu am întêmpina atâtea absențiĭ, și s'ar puté cura rĕul maĭ iute. Trebue să se întrebe omul în multe locurĭ, pentru-ce pórtă parochul numele de director, eventual protopresbiterul numele de inspector, când unul ca și altul nu întră cu anul în școlă, și despre acésta nime nu-ĭ ia la rĕspundere. *Al 3-lea mijloc* față de indiferentismul organelor administrative ar fí: Arĕtarea fără cruțare la forul superior bisericesc a orĭ căruĭ cas de indiferentism séŭ persecuțiune, păsirea în diaristică, precum și în adunările comitatense, ca cel puțin să demascăm falsul constituționalism. *Al 4-lea mijloc* față de nesciința poporuluĭ ar fí: *predicile în biserică*, éră față de sĕrăcia poporuluĭ ar fí: *introducerea industrieĭ în școle*. Prin acésta am puté câștiga mijlóce și celor sĕracĭ. *Al 5 lea mijloc*: esmiterea în diecesă în fie-care an din sînul consistoriuluĭ școlar a unuĭ asesor, carele să visiteze școlele și să facă rapórte asupra

școleĭ, asupra directorilor și inspectorilor școlarĭ. Eventual ar fĭ crearea unuĭ post de secretar pe lângă referentul școlar, ca astfel acela să pótă face cercetările școlelor. Mult bine a făcut fericitul Vasiciŭ ca inspector de școle; în câte locurĭ nu s'aŭ făcut școle la indemnul luĭ? *Al 6 lea* și unul din cele mai eficace mijlóce este: Invĕțătoriul să tracteze serios, dar totdéuna uman cu pruncĭĭ; cu părinții să între în legăturĭ de amiciție, să nu fie desprețuitor, totdéuna gata a'și pune puterile sale în serviciul poporuluĭ, în mijlocul căruia trăiesce. În cercetarea órelor să fie învĕțătoriul punctuos, în școlă totdéuna să mérgă pregătit, să nu'și facă feriĭ, când vrea, să încunjure conflictele cu părinții elevilor, ér décă a venit în conflict, să nu'și descopere ura asupra pruncilor în școlă. *Curtman* dice: „Cel maĭ bun mijloc de a stêrpí absențiile este să scim face pruncilor plăcută școla.“ *Al 7-lea mijloc* este: *Stabilitatea învĕțătoriuluĭ.* Un pomișor are lipsă de timp, ca să aducă róde. Schimbarea fără motive a învĕțătorilor totdéuna aduce confusiune în școlă și este fórte desastruósă. *Al 8-lea mijloc* este: Armonia pe deplin între directorul școlar și învĕțător. *Al 9 lea mijloc* este: *Ridicarea salarelor învĕțătorescĭ și scóterea lor regulată*, ca învĕțătoriul să nu fie constrêns în timpul prelegerilor a se ocupa cu alte afaceriĭ, pentru ca să nu péră de fóme. Cel puțin 300 fl. v a. ar trebuí să aibă cel din urmă învĕțător pe sate. Relativ la încassarea salariuluĭ trebue să se aducă lucrul acolo, ca salariul să incurgă la epitropíile parochiale, și de aicĭ să'l scóță învĕțătoriul, éră nu dela primariul séŭ notariul. *Al 10-lea mijloc* față de comunele dela munte, unde comunicația este grea: Să se țină prelegerĭ érna dela órele 10 până la 2 după amédĭ, pentru ca de o parte pruncĭĭ să pótă vení, ér' de alta, să pótă merge séra acasă. Tot acest mijloc se póte folosí cu succes și se și folosesce în comunele, unde pruncĭĭ merg la păsunatul de vite. Pe la 10 óre a. m. vin cu vitele acasă, apoĭ plécă la școlă; aicĭ pot să stea până la 3 óre după amédĭ, când éră pot merge cu vitele. De comun cătră amédĭ aduc vitele acasă. *Al 11-lea mijloc* este: Inființarea de școle, unde lipsesc; aicĭ trebue să întrevină consistoriul cu fondurile sale, fiind-că numaĭ în comune fórte misere lipsesc școle. *Al 12 lea mijloc* este: Crescerea de învĕțătorĭ cualificațĭ. Spre acest scop să sĕ facă tóte înlesnirile posibile celor ce sĕ aplică la pedagogie. Punerea tacseĭ de 100 fl. v. a. pentru ceĭ ce vor întra la pedagogie, va fí o lovitură de mórte dată multor tinerĭ și multor școle române. *Al 13-lea mijloc* este: Pedepsirea fără cruțare a părinților avuțĭ, carĭ nu'și trimit pruncĭĭ la școlă. Aicĭ nicĭ lucrul nu e scusabil, fi-

resce déca cu buna nu eșim la cale; tot astfel pedepsirea părinților renitenți, carî din motive închipuite numaĭ nu'și trimit pruncii la școlă; éră încât privesce pe părinții sĕracĭ, carî reținpruncii pentru lucru acasă, învețătorul trebue să fie fórte indulgent, când observă, că bunăvoință ar avé omul, — ad impossibilia nemo obligatur. Tot astfel să sĕ procédă și acolo, unde comunicația este periculósă. *Al 14 lea mijloc*: Față de pruncii petulanți și desmerdați, parte trebue să întrevină la părinți învĕțătorul, parte să sĕ foloséscă de tótă dibăcia sa, ca să le facă școla plăcută. Încât pentru pruncii dela 6—8 anĭ, nu destul de tarĭ pentru a frecventa școla érna, comitetul parochial împreună cu directorul și învĕțătorul la începutul luĭ Decembre să-ĭ alégă și dispenseze dela școlă. Firesce, acésta să sĕ întêmple în comunele estinse de munte. *Al 15 lea mijloc* este: Lista despre absenții să sĕ dea regulat atât la oficiul protopopesc cât și la comună, însă totdéuna prin paroch ca director, ca astfel învĕțătorul să nu vină în conflict cu organele administrative séu cu părinții pruncilor. *Al 16 lea mijloc* este: Să sĕ asigureze viitorul învĕțătorilor prin fond de pensiune. *Al 17 lea mijloc*: Introducerea învĕțătorilor în regulile higienice, ca cel puțin morburile, care provin din necurățenie și negrijă, să scie cum să le încungiure în școlă, și cum să dea îndrumărĭ și pruncilor pentru viața de tóte dilele."

(†) Alecsandru Cihac. In Angust a. c. a rĕposat în Nieder-Ingelheim lângă Wiesbaden eruditul filolog Alecsandru Cihac, membru onorar al Academieĭ române, cunoscut prin seriósele sale studiĭ asupra limbeĭ nóstre. Lucrarea de căpetenie a rĕposatuluĭ este *Dicționarul* sĕu *etimologic daco-român*. (Dictionnaire d'étymologie daco-romaine), din care partea primă tipărită în 1870 (Francfort s. M.) cuprinde elementele latine, éră partea a doua tipărită în 1879 elementele slave, maghiare, turcescĭ, grecescĭ și albaneze. Pentru acéstă însemnată lucrare dênsul a fost premiat de cătră Academia francesă și decorat de M. Sa Regele Românieĭ cu medalia „Bene merenti."

Cărți de școlă împărțite gratuit elevilor sĕracĭ. Comitetul pentru ajutorarea cu abecedare și legendare a elevilor sĕracĭ dela școlele române rurale, înființat în Rodna vechiă la inițiativa d-luĭ *Ión Pop Reteganul*, a distribuit în decursul anuluĭ școlastic trecut, după cum arată în raportul sĕu publicat de d-l Pop Reteganul, *389 abecedare 106 legendare* și 7 esemplare din „Stupăritul" d-luĭ I. Costin. Incassările făcute de acest comitet pentru punerea în lucrare a nobiluluĭ sĕu scop aŭ fost de 146 fl. 40 cr. — Bine ar fi, când frumosul esemplu dat de d-l I. Pop Reteganul s'ar imita și în alte părți, séu cel puțin când ómenii noștri maĭ cu stare ar da cu toții mână de ajutor comitetuluĭ din Rodna vechiă pentru îndeplinirea binefăcĕtóreĭ sale misiunĭ.

Posta redacțiuneĭ și administrațiuneĭ.

D-luĭ D Lăpĕdat, Sĕliște. Vĕ mulțămim pentru lucrarea trimisă. Continuați, Vĕ rugăm, cu asemenea lecțiunĭ.

D-luĭ Ión Russu, Bucurescĭ. Am primit articulul. Vĕ mulțămim

D-luĭ I G. în Sc. Articulul D-Vóstre este potrivit pentru o fóie de specialitate. Binevoiți a dispune de manuscript. De altfel Vĕ mulțămim pentru atențiune.

D-luĭ S. Roșu S.-Sebeș. D-Tale Ți s'a trimis un esemplar complet din numerii apăruți până acum din fóia nóstră. Abonenților colectați prin D-Ta li sĕ va trimite însă fóia numaĭ dela N-rul acesta, ne maĭ avênd esemplare complete. Mulțămirĭ pentru articulul trimis!

D-lor abonenți din districtele Buzĕŭ și Prahova, România. D-niilor Vóstre vi s'aŭ trimis la 35 de inși 35 esemplare complete cu condițiunea pusă de D-Vóstre. Celorlalți domnĭ, pentru carĭ n'am maĭ avut numerĭ de până acum, li sĕ trimite fóia începênd cu N-rul acesta, avênd a trimite dênșiĭ abonamentul numaĭ pe $^1/_2$ an.

Greșelĭ de tipar. In N-rul 11, pag. 262 rêndul prim, unde sĕ dice: „Normativul séŭ legea nóstră școlară nu prevede nicĭ o dispositiune cu privire la absențiile școlare," să sĕ adauge: *„întêmplate pe timpul lucrărilor maĭ însemnate agricole, d. e. a aratuluĭ, sĕmĕnatuluĭ, săpatuluĭ, culesuluĭ ș. a."*

In înțelesul hotărîreĭ adunării generale a Reuniuneĭ învĕțătorilor din districtul Brașovuluĭ, atât restanțierii anuluĭ trecut, cât și aĭ anuluĭ acestuia sûnt rugați pentru ultima óră a'și trimite abonamentele la fóia nóstră cel mult până la 1 Decemvre a. c. Neurmând astfel, administrațiunea foiĭ este îndreptățită a sĕ folosi de ultimele remedii, ce-ĭ staŭ la dispositiune. — Restanțierilor din anul acesta cu N-rul 13 inclusiv li sĕ va sista trimiterea foiĭ.

Numerii neprimiți din fóia nóstră sĕ reclamă îndată după primirea altuĭ numĕr următor. Celor-ce vor întârdia cu reclamarea, nu li sĕ va maĭ puté satisface cererea. — Esemplare complete din anul I maĭ posedem vre-o câte-va, din anul acesta însă nu maĭ avem. Insinuându-sĕ un numĕr maĭ mare de prenumeranți, astfel ca spesele de tipar să sĕ pótă acoperi, numerii apăruți până acum sĕ vor retipări. ADMINISTRAȚIUNEA.

Proprietară: »Reuniunea învĕțătorilor rom. gr. or. din Districtul al X-lea, Brașov«
Tipografia Alexi, Brașov.